

Genfi Magyar Könyvtár – a mi kis élet-halál küzdelmeink

Mercz László

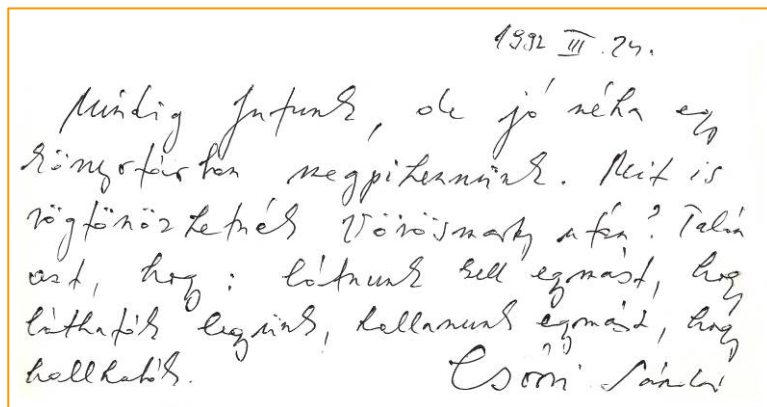
1. A Genfi Magyar Könyvtár jövőjéről

Esterházy Péter szerint „a haza legjobb meghatározása a könyvtár”. Sajátos definíció, de itt Genfben nemzeti kultúránk jelenléte 35 éve nagyrészt valóban a könyvtár létehez kapcsolódik. A Genfi Magyar Könyvtár Nyugat-Európa leggazdagabb magyar gyűjteményével nemcsak az olvasók igényeit elégíti ki, hanem helyet ad előadások, kulturális rendezvények, közösségi összejövetelek, iskolai foglalkozások, egyesületi gyűlések egész sorának is.

Az 1950 óta Genfben élő Szabó Zoltán a hetvenes években kezdett hozzá saját gyűjteményéből a mostanra már harminc ezres példányszámmal rendelkező, korszerű könyvtár fejlesztéséhez. A könyvtár állományának gyarapodásában nagy szerepet játszottak azok a magyar nyelvű könyvek, melyeket a szétszóródott magyar emigránsok hagyatékából kapott nemcsak Svájcban de egész Európából.

Ami kezdetben elért egy kis vendégházban, a kilencvenes évek óta jelenleg elfoglalja Szabó Zoltán házának egész alagsorát. A megnövekedett helyen lehetőség nyílt a Genfi Magyar Egyesület rendezvényeinek befogadására, sőt a meghívott előadók, a távolról érkezett művészek elszállásolására is. Szabó Zoltán vendégkönyvében megtaláljuk az utolsó évtizedek sok neves közéleti személyiségének sorait, írókat, politikusokat, tudósokat Magyarországról, Erdélyből és a világ minden részéről.

Igazságtalan néhány személyt kiválasztani, de ide kívánkozik Szűrös Mátyás, Csengey Dénes, Toró

Tibor, Csurka István, Tollas Tibor, Göncz Árpád, Markó Béla, Csoóri Sándor, Duray Miklós, Alexa Károly, Nagy Gáspár, Szakály Sándor, Raffay Ernő, Gosztonyi Péter, Kratochwill Mimi, Tempfli József, Tőkés László, Németh Zsolt, Brády Zoltán, Nagy László, Segesváry Viktor, Ódor László, Illyés Kinga, Csáky Pál, Pröhle Gergely és Petőcz Kálmán neve.

Csoóri Sándor sorai a vendégkönyvben

Húsz éve a könyvtárban született meg a Genfi Magyar Értesítő első száma is, innen postáztuk ennek a szerény kiadványnak százait, melyek hamarosan az Országos Széchényi Könyvtár gyűjteményébe is bekerültek. Itt tartottuk az SOS Erdély és a Pro Kárpátalja gyűléseit, szerveztük tiltakozó és gyűjtési akcióit. Katolikus és protestáns összejövetelek, magyar nyelvoktatás, sőt a népitánc tanításának kezdetei is a könyvtárhoz kötődnek.

Tekintettel a könyvtár alapítójának korára, a könyvtár megmentése, jövőjének biztosítása és megfelelő működtetése most a genfi magyarok feladata.

Ezért alakítottuk meg a « Genfi Magyar Könyvtár - Bibliothèque Hongroise de Genève » egyesületet 2010. szeptember 19-én. Az egyesület céljai és feladatai a következők:

- A könyvtár meglévő állományának megóvása, annak gyarapítása a Genf környékén élő magyarok és a magyar kultúra iránt érdeklődők számára.
- A könyvtár működési feltételeinek biztosítása a megfelelő anyagi alapok megteremtésével.

- A könyvtár rendszeres működtetése és a hozzáférés biztosítása, mind helybeli használattal, mind internetes elérhetőséggel.
- A magyar szellemi és művelődési törekvések segítése, rendezvények szervezése és a lehetőségek szerint ezek befogadása.
- A magyar nemzeti kultúra ápolása és annak Svájc lakóival való megismertetése és ezzel a magyaroknak a svájci társadalomba való beilleszkedésének segítése.
- Kapcsolatteremtés és együttműködés más kulturális intézményekkel és könyvtárakkal.

A könyvtár kezelése most önkéntes könyvtárosok kezében van, feladatuk a könyvtári állománygondozás, a könyvtári olvasószolgálat, a könyvtár működtetése, a könyvtári gyűjteményszervezés és a könyvtári feldolgozó munka.

A könyvtár új, rendszeres nyitvatartása mostantól minden szerda és vasárnap délután 2-től 6-ig, ezen kívül alkalmanként megbeszélés szerint, melyre lehetőség van a könyvtár telefonján +41 79 962 25 12, vagy az e-mail címén bibliohun@bluewin.ch.

Az olvasótermet és a szabadpolcos állományt rendezzük, hogy az olvasókat, látogatókat ismét megfelelő körülmények között tudjuk fogadni.

A könyvtár szabadpolcos, az olvasók szabadon válogathatnak a szakrendben elhelyezett könyvespolcok között.

A könyvtár állománya revízióra szorul, hogy a polcokon lévő könyvek, és a számítógépes rendszerben lévő ISIS katalógus adatai összhangban legyenek, és lehetőleg pontosan tükrözzék a kiadványok jellemzőit. A Szegedi Tudományegyetem tudományos főmunkatársa, Dr. Monok István szerint ezt két képzett könyvtáros mintegy kéthavi munkával tudja elvégezni. Minden reményünk megvan, hogy a könyvtár revíziójára idén július és augusztus hónapban sor kerül.

Ez az általános revízió szükséges ahhoz is, hogy megfelelő módon tudjuk kiválasztani azokat a főlős példányokat, melyeket más könyvtárnak tudunk majd átadni. Számtalan kérés érkezett már hozzánk könyvekért és például a révkomáromi Selye János Egyetem új könyvtárába már néhány ezer kötet el is jutott. Az ajándékozással nemcsak rászoruló magyar könyvtárakkal építjük ki kapcsolatainkat, de egyben helyet teremtünk új adományok és hagyatékok befogadására Svájc egész területéről.

A könyvtár jövőbeli elhelyezése továbbra is a legnagyobb kihívás. Erre már az egyesület magalakulása alkalmából is több értékes javaslat hangzott el, melyek mindegyikét munkatervébe fogadta az egyesület vezetősége. Példaként említjük meg egy genfi városfejlesztési tervhez beadott kérésünket, melynek keretében a könyvtár néhány év múlva egy új városnegyed szívében kaphatna helyet. Ameddig biztos megoldást találunk, számos más lehetőséget is keresni kell, legyen az akár alagsori helyiség, padlástér vagy egykori szerelőcsarnok.

Az egyesület nagy felelősséget vállal a könyvtár jövőjének biztosításáért. Ehhez a munkához szívesen látunk újabb tagokat, önkéntes könyvtárosokat és természetesen régi és új olvasókat. A könyvtár használata továbbra is díjmentes, de szükség van a tagsági díjakra és adományokra, hogy az alapvető működési költségeket fedezni tudjuk.

A könyvtár szintén helyet ad egy most alakuló filmklubnak, művészfilmek, régi és mostani alkotások rendszeres vetítésére. A médiatárban található több száz videó és a gazdag lemezgyűjtemény még feldolgozásra vár. Hamarosan érdemes lesz a www.bibliohun.ch oldalakat is meglátogatni.

Genf, 2011. február 9.

2. A Genfi Magyar Könyvtár megújulása

Állományrevízió

Minden könyvtárnak szüksége van időnként állományának revíziójára, hogy a fölösleges példányoktól megszabaduljon, a polcokon lévő könyvek és a számítógépes rendszerben található adatok összhangban legyenek, és lehetőleg pontosan tükrözzék a kiadványok jellemzőit.

Ezt a két hónapra tervezett munkát kezdtük el két fiatal könyvtáros segítségével június utolsó hetében. Dr. Monok István közvetítésével jött létre a kapcsolat az egri Eszterházy Károly Főiskola Informatikus könyvtáros szakán végezett könyvtárossal, Mótyán Gabriellával és Kovács Odettel.

Az előkészítő munka után júliusban elindulhatott a könyvtári szolgáltatás alapját képező állomány ellenőrzése. Az elavult, rongálódott könyveket kiselejteztük, a fölösleges példányokat pedig külön válogattuk és banános kartonokba raktuk.

Az állományból való törlés után a fölös példányokat az Országos Széchényi Könyvtár közvetítésével felkínáljuk olyan hazai vagy határon túli magyar könyvtáraknak, melyeknek beszerzési lehetősége korlátozott.

A revízió során derült ki, hogy a könyvállomány rendezése és különösen annak az adatbázisban való helyes megjelenítése jóval nagyobb feladat, mint kezdetben látszott. Ezért a munka szeptember közepéig fog tartani.

A project mintegy 7500 frankba kerül, melyet külön erre a célra szánt adományokból és támogatásokból fedezünk. Hálás köszönetünk tehát azoknak a magánszemélyeknek, akik ezt adományukkal lehetővé tették, valamint a Genfi Magyar Egyesületnek az erre a célra szánt 1500 frankos támogatásáért. Szabó Zoltánnak és családjának szintén köszönettel tartozunk, hogy házukban szállást biztosítanak a könyvtárosoknak az egész állományrevízió tartamára.

Néhány hete még harmincezer kötet várt válogatásra, címkézésre, rendezésre és egy részük kiselejtezésre

Tematikus rendszer

A könyvtári állomány eddig lényegében szerző szerinti ábécé sorrendben volt a polcokra helyezve. Mostantól a könyvek egy tematikus rendszer szerint lesznek csoportosítva az alábbiak szerint:

Szépirodalom. Regények, novellák és versek, melyek a gyűjtemény mintegy 45 százalékát képezik.

Gyermekkönyvtár. Külön gyűjtemény vár minden óvodást és iskolást, szülőt és nagyszülőt.

Általános művek. Művelődés, kultúra, civilizáció, enciklopédiák és könyvritkaságok, stb.

Filozófia, pszichológia. Filozófiai, pszichológiai iskolák, logika, ismeretelmélet, etika, erkölcs, esztétika, stb.

Vallás. A világ vallásai, bibliamagyarázatok, klasszikus mitológia, szekták, stb.

Társadalomtudomány. Szociológia, szociográfia, nemzetközi politika, pénzügy; államháztartás, költségvetés, jogtudomány, honvédelem, szakképzés; népviselet, divat, etikett; népmesék, legendák, ünnepi szokások, stb.

Természettudományok. Természetvédelem, természetrajz, környezetvédelem; matematika, csillagászat, fizika, ásványtan, növénytan-botanika, stb.

Alkalmazott tudományok. Orvostudományok, közegészségügy, balesetvédelem; mezőgazdaság, gyógynövények, fűszernövények; könyvkötés, faszervezetek, ács munkák, stb.

Művészet, szórakozás, sport. Műemlékvédelem, tájrendezés, építőművészet, kastélyok, szállodák; ötvösművészet; zenetörténet, ének, hangszeres zene; társasjátékok, rejtvények; vadászat, horgászat, stb.

Nyelv és irodalom. Nyelvtudomány, irodalomtörténet, verselmélet, drámaelmélet; magyar irodalom, spanyol és portugál irodalom; kínai, japán, koreai irodalom, stb.

Földrajz, életrajz, történelem. Honismeret, expedíciók, útleírások, útikönyvek; életrajzok; lovagrendek; ókori történelem, az első világháború és a két világháború közötti időszak története, 1956 történelme, stb.

Hungarikumok. Magyar vonatkozású idegen nyelvű könyvek, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak Magyarországhoz, tehát magyar az író, vagy magyar vonatkozása a mű témája.

Új rendszerben lesz elhelyezve az állomány, segítve a tematikus keresést az olvasók érdeklődési körének megfelelően

Sikerkönyvek, humor. Sikerkönyvek és szórakoztató irodalom.

Szótárak, lexikonok. Általános és szakszótárak, enciklopédiák, lexikonok.

Albumok. Nagyobb formátumú művészeti és helyismereti albumok.

Ez a szabadpolcos tematikus elrendezés megkönnyíti az olvasók dolgát a megfelelő könyvek keresésében.

A fölőspéldányok elajándékozásával nemcsak rászoruló otthoni és határon túli magyar könyvtárakkal építjük ki kapcsolatainkat, de egyben helyet teremtünk új adományok és hagyatékok befogadására Svájc egész területéről. Amint az ajándékozásra szánt könyveket el tudjuk szállítani, újra szívesen veszünk át könyvadományt.

Hátra van még a mintegy 1800 - 2000

idegen nyelvű könyv rendszerezése, melynek fele tekinthető hungarikumnak. Gyarapodott a médiatárunk egy 50 CD-ből álló népzenei gyűjteménnyel Dékány András nagykövet úr és felesége jóvoltából.

Meghívók - programok

Az újjászülető könyvtárat **2011. szeptember 18-án, vasárnap délután 16 – 18 órakor** szeretnénk bemutatni egy kis ünnepség keretében, melyre szeretettel várjuk a Genfi Magyar Könyvtár támogatóit, egyesületi tagjait és minden kedves olvasónkat.

A könyvtári estéket újabb könyvbemutatókkal folytatjuk, Dr. Segesváry Viktor *Kontinensek és kultúrák között* című művével (október 6), majd Hendi Péter *Átszállás Zürichben* elbeszélés kötetével (november 10).

A filmklub őszi programján olyan nagy klasszikusok szerepelnek, mint a Márai Sándor életéről szóló *Az emigráns* (október 20), majd Tímár Péter satirikus filmje, melynek címe *6:3, avagy játszd újra Tutti* (november 17). Az *Egri csillagok* (október 13) és az *István a király* rock-opera (november 24) is műsorra kerül az őszi folyamán. *Liszt Ferenc* születésének 200. évfordulóját két alkalommal ünnepeljük a magyar televízió műsorából az évfordulóra összeállított életrajzi filmekkel (október 27 és november 3).

Ezek a könyvtári esték rendszerint csütörtökön 19h30 órakor kezdődnek és Karácsonyig már majdnem minden hétre jut egy rendezvény. A jövő évadban egyre több sikeres kortárs magyar filmet tűzünk műsorra.

Hogyan tovább?

Az önkéntes könyvtárosokra továbbra is nagy szükségünk van, ha csak havi egy vagy két délutánra is tudnak vállalkozni. Szeptember végén Szűcs András újra tart oktatást a kölcsönzéssel kapcsolatos munkákról, valamint a könyvek katalógizálási folyamatáról.

A könyvtár jövőbeli elhelyezése a jelenlegi leg-nagyobb kihívás. Az állományrevízió végeztével, egy jól működő kulturális intézménynek nyilván nagyobb esélye van egy megfelelő új helyet találni Genfben.

Meggyőződésünk, hogy a Genfi Magyar Könyvtár a jövőben is nemzeti kultúránk képviselője lesz a genfi nemzetközi életben.

Genf, 2011. augusztus 27.

3. A Genfi Magyar Könyvtár illusztris elődje

Genfi Magyar Könyvtár mintegy harminc éve szolgálja nemzeti kultúránk ügyét, mióta a *Szabó Zoltán* által megteremtett és fenntartott gyűjtemény ismertté vált és számos előadás, találkozó és kiállítás színhelyévé vált. Kevesen tudják, hogy az állományban több tucat kötet található egy régebbi *Bibliothèque Hongroise – Genève 1943* pecséttel ellátva, az egykori előd idejéből.

1943-ban, a második világháború viharának közepén Kállay Miklós kormánya svájci székhellyel egy tájékoztató jellegű, a nemzetközi társadalmi és politikai életben is kiemelt szerepet játszó könyvtár felállítását határozta el. A könyvtár helyének kiválasztásánál Svájc nemzetközileg is fontos helyzete játszott a fő szerepet. A *Magyar Tájékoztató Könyvtár* 1943 tavaszától 1948 novemberéig működött különböző genfi épületekben, először az akkori *Magyar Házban*, amelyben olvasótermet, könyves raktárszobákat és irodákat alakítottak ki, valamint még vendégszobáknak is jutott hely.

Az akkori Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium és a Külügyminisztérium közös egyetértésében létrejött könyvtár feladata, szándékaik szerint, a svájci és egyéb nemzetközi tudományos és egyetemi körök, a sajtó és általában a Magyarországra iránt érdeklődők tájékoztatása volt.

Eleinte a könyvtárat főleg nemzetközi jogi szakirodalommal akarták ellátni, azonban egyre inkább előtérbe került a magyar irodalom és így a magyar kultúra széleskörű terjesztésének szándéka, ill. a kint tanuló diákok tanulmányainak segítése. A könyvek leginkább a jog, az irodalom és a politika tárgyköréből kerültek ki, de igyekeztek összegyűjteni minden magyar és nem-magyar kiadású, de Magyarországról szóló, idegen (főleg francia) nyelvű könyvet is.

A képen látható könyv a Teleki Pál Tudományos Intézet kiadványa a *Hazánk és a nagyvilág* sorozatból. Ebben a sorozatban jelent meg *Dezsényi Béla: Magyarország és Svájc* kötete is, szintén a magyarság és a velünk együtt élő népek életének, történetének, állami, társadalmi, gazdasági és művelődési állapotának bemutatása céljából.

Könyvtárunk elődjéről *Keresztes Csaba* levéltáros írt egy nagyszerű tanulmányt korabeli dokumentumok alapján (*Magyar Tájékoztató Könyvtár Genfben (1943–1948 - <http://archivnet.hu>)*). A genfi könyvtárat először *Baross György*, majd *Vaska Gyula* vezette, majd 1946 júliusától *Hubay Miklós*, aki később mint drámaíró, műfordító, esszéista és forgatókönyvíró vált ismertté.

A kulturális akciók szempontjából hálás talajnak tartották a semleges és a nyugat felé kaput jelentő Svájcot, így a háború befejezését követően szinte azonnal megindult a magyar zenészek, képzőművészek és tudósok vendégszereplése. Sok más író mellett megfordult itt *Márai Sándor*, *Kassák Lajos*, *Heltai Jenő*, *Tamási Áron*, de előadói körutat tett többek között *Czóbel Béla*, *Ferenczy Béni*, *Gyergyai Albert*, *Balázs Béla* és mások.

Koncertet adott a *Végh Sándor* vezette vonósnégyes, *Fischer Annie* zongora-művész, *Zathureczky Ede* hegedűművész. *Illyés Gyula* gyakran megfordult itt és 1948 elején felmerült az a gondolat is, hogy őt nevezik ki a könyvtár vezetőjének.

A mostani Genfi Magyar Könyvtár hasonlóképpen sok kiváló vendég látogatásával büszkélkedhet az 1980-as évektől napjainkig. Hadd említsük meg *Szörényi Éva*, *Sinkovits Imre* és *Bánffy György* nagyszerű fellépését, *Duray Miklós*, *Csurka István*, *Csoóri Sándor* és *Toró Tibor* előadásait, vagy *Göncz Árpád* és *Tőkés László* látogatását.

Az alapító *Szabó Zoltán* tevékenységét 2001-ben a *Pro Cultura Hungarica* kitüntetéssel értékelte a magyar kormány, majd 2011-ben megkapta a *Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét* is.

Bízunk abban, hogy a *Genfi Magyar Könyvtár* a jövőben is nemzeti kultúránk képviselője lesz a genfi nemzetközi életben.

Szabó Zoltán, a könyvtár alapítója és fenntartója

Genf, 2012. augusztus 20.

A Teleki Intézet 1948-as kiadványa az egykori Genfi Magyar Könyvtár 1943-as bélyegzőjével

4. Quo vadis, Genfi Magyar Könyvtár?

A Szabó Zoltán által megeremtett Genfi Magyar Könyvtár mintegy harminc éve szolgálja nemzeti kultúránk ügyét, előadások, találkozók és kiállítások helyszíne, mint az *Agóra* az ókori Görögországban.

Szabó Zoltán már egy 2004-ben készült interjúban arra a kérdésre, hogy *Hogyan is lesz tovább, mik a gondjai a jövőre nézve e kulturális műhelynek?* azt válaszolta, hogy *Amíg élek, folytatom és fenntartom a könyvtár tevékenységét, de amint meghalok, a családom nem foglalkozik velem többé, esetleg szemétre kerül ez a harmincezer kötetből álló gyűjtemény* (Czellár Judit: Genfi Magyar Könyvtár - múlt, jelen, jövő – megjelent a Könyv, könyvtár, könyvtáros 2004 májusi számában).

Tekintettel a könyvtár alapítójának korára és egészségi állapotára, a könyvtár megmentése, jövőjének biztosítása és megfelelő működtetése a genfi magyarok feladata. Ezért alakítottuk meg 2010-ben a *Genfi Magyar Könyvtár - Bibliothèque Hongroise de Genève* egyesületet.

Legfitalabb olvasónk

2011 nyarán – Monok István professzor úr szakmai tanácsát követve – elvégeztük a könyvtár állományrevízióját és bevezettük a tematikus rendszert. A könyvtár jelenleg mintegy 130 négyzetméternyi helyet foglal el, ha az ott lévő garzonlakás területét nem számítjuk, gyakorlatilag Szabó Zoltán villájának teljes alagsorát. Amikor új helyre kell költöznünk, a jelenlegi genfi ingatlanárakat figyelembe véve, aligha találunk ekkora helyiséget, melyet a Genfi Magyar Könyvtár egyesülete jelenlegi anyagi erejéből egyedül fenn tudna tartani.

Szabó Zoltán tiszteletbeli elnökünk egészsége tovább romlott és családja kénytelen volt elhelyezni egy idősek otthonában. Nyilvánvalóvá vált, hogy gyermekei nem tudják a könyvtár helyét továbbra is ingyenesen biztosítani, egy új, kisebb helyiség keresése sűrűsödött.

Ezért született meg az egyesület vezetőségének az a döntése, hogy a jelenlegi állományból vegyünk ki a fős példányokat, és csökkentjük azon népszerű szerzők jelenlétét, akiknek műveiből többféle kiadásban több művük szerepel. Azt a célt tűztük ki magunknak, hogy maradjon egy teljes, kiegyensúlyozott gyűjtemény a Genfi Magyar Könyvtárban, ugyanakkor az elajándékozásra szánt gyűjtemény is egy használható egész könyvtári állományt képezzen. A szétválogatás munkája ismét egy képzett könyvtáros, Kovács Odett irányításával az idén nyáron másfél hónap alatt elvégeztük. Az állomány mintegy 55 százaléka maradhat Genfben és 45 százaléka kerül máshová.

Rendkívül szerencsés módon, az elajándékozásra szánt könyvek Csengerbe kerülnek az *O'sváth György* alapítvány értékes könyveket, festményeket és egyéb műtárgyakat tartalmazó gyűjteményével együtt, amelyet egy korábban állami tulajdonban lévő, felújításra váró ingatlanban helyez majd el a szabolcsi kisváros önkormányzata. Mintegy 200 banános dobozban kb. 11 500 kötet kerül a csengeri Szabó Zoltán könyvtárba.

A Genfben maradó állomány elhelyezésére egy kb. 70 – 75 négyzetméteres helyiségre lesz szükség, a szabadpolcos könyvtár és olvasóterem kialakítására. Így a könyvtár lényegében a jelenlegi módon tud működni, nemcsak az olvasókat fogadni és a filmklubot működtetni, de mielőbb folytatni a kulturális rendezvények szervezését is.

A jövőben kb. 15 000 kötetet képviselő *Genfi Magyar Könyvtár* elhelyezése továbbra is óriási kihívás. Ezért rendkívül fontos a többi genfi magyar szervezettel és intézménnyel való megállapodásunk egy *Genfi Magyar Kulturális Központ* létrehozásáról, melynek keretében szinte az összes genfi kulturális, oktatási és egyesületi tevékenységet egy közös helyre lehetne összehozni. A *Genfi Magyar Könyvtár* képezné a leendő kulturális központ magját. A *Genfi Magyar Kulturális Központot* a 2012 júliusában megszületett *Fondation du Centre Culturel Hongrois de Genève* hivatott támogatni.

Jelenleg a kölcsönzés szünetel, a könyvtár látogatása csak előzetes bejelentkezés alapján lehetséges, amíg a könyvtár új helyét megtaláljuk. Hagyatékokat és könyveket továbbra is szívesen elfogadunk. Bízunk abban, hogy a *Genfi Magyar Könyvtár* a jövőben is nemzeti kultúránk képviselője lesz a genfi nemzetközi életben.

Genf, 2012. szeptember 15.

Mercz László

Az állomány egy része Csenger városába kerül, ahol a szatmári térség kulturális életét fogja gazdagítani